

نام درس: علوم و فنون ادبی ۳

تاریخ امتحان: ۱۳۹۹/۱۰/۱۷

ساعت امتحان: ۰۸:۰۰ صبح / عصر

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه

جمهوری اسلامی ایران

اداره ی کل آموزش و پرورش شهر تهران

اداره ی آموزش و پرورش شهر تهران منطقه ۴ تهران

دبیرستان غیردولتی دخترانه سرای دانش واحد دوره دوم رسالت

آزمون پایان ترم نوبت اول سال تمصیلی ۹۹-۱۴۰۰

نام و نام خانوادگی:

مقطع و رشته: دوازدهم انسانی

نام پدر:

شماره داوطلب:

تعداد صفحه سؤال: ۴ صفحه

محل مهر و امضاء مدیر	نمره به عدد:	نمره به حروف:	نمره به عدد:	نمره به حروف:
	نام دبیر:	تاریخ و امضاء:	نام دبیر:	تاریخ و امضاء:
سؤالات	۱	الف) تاریخ ادبیات (۲نمره)	۰/۵	انجمن ادبی خاقان به ریاست چه کسی تشکیل شد؟ هدف این انجمن چه بود؟
۲	۰/۲۵	بیت «آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم از برای آزادی» سرآغاز شعری از کیست؟ ۱-۲- عارف قزوینی ۲-۲- فرّخی یزدی ۳-۲- میرزاده عشقی		
۳	۰/۲۵	متن زیر چه کسی را معرفی می کند؟ "او توانست با شعرهای ساده و عامیانه اش در میان مردم جایگاه مناسبی پیدا کند. شعرهای او که به زبان ساده و طنز آمیز در راه مبارزه با استبداد و عشق به وطن، به چاپ می رسید در بیداری مردم بسیار مؤثر بود."		
۴	۰/۵	هر یک از آثار ستون "الف" به کدام یک از پدید آورندگان در ستون "ب" مربوط است؟ (در ستون "ب" یک مورد اضافی است) "الف" ۱-۴- سبک شناسی ۲-۴- شمس و طغرا "ب" محمد باقر میرزا خسروی محمد تقی بهار میرزا حسن خان بدیع		
۵	۰/۲۵	کدام عامل در ایجاد نهضت بازگشت ادبی مؤثر نبود؟ ۱-۵- تاراج کتابخانه اصفهان ۲-۵- کوشش عباس میرزا در روی آوردن به دانش و فنون نو ۳-۵- تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری ۴-۵- توجه به ادبیات در دربار قاجار		
۶	۰/۲۵	اولین نمایش نامه نویس به زبان فارسی در ایران کیست؟		

<p>۷ (ب) سبک شناسی (۲ نمره)</p> <p>درست و نادرست بودن هر یک از عبارت های زیر را مشخص کنید.</p> <p>۱-۷ در نثر دوره بیداری بر خلاف نثر دوره های پیش، عبارت های وصفی دور و دراز و لفظ پردازی های بی جا در نامه ها و نوشته ها کاهشی آشکار می یابد.</p> <p>۲-۷ شاعرانی که بیشتر به زبان مردم عادی شعر می گفتند به آرایه های بیانی و بدیعی و سنت های ادبی کاملاً پایبند بودند.</p>	۰/۵
<p>۸ جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید.</p> <p>۱-۸ یکی از ضعف های تکنیکی در اغلب داستان های دوره مشروطه، حضور..... در بعضی صحنه های داستان و سخن گفتن او با خواننده است.</p> <p>۲-۸ در شعر عصر بیداری گروهی مانند و ادیب الممالک فراهانی با آگاهی از سنت های ادبی به زبان پر صلابت گذشته وفادار ماندند.</p>	۰/۵
<p>۹ دو مورد از درون مایه های شاخص "شعر بیداری" را بنویسید.</p>	۰/۵
<p>۱۰ کدام شاخه ارزنده در نثر عصر بیداری، چشم نواز است؟</p>	۰/۵
<p>۱۱ (پ) موسیقی شعر - عروض (۶ نمره)</p> <p>نشانه های هجایی بیت زیر را ابتدا نوشته سپس به دو صورت برش زده و با تعیین پایه های آوایی وزن آن را بنویسید.</p> <p>کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز باشد که باز بینیم دیدار آشنا را</p>	۱/۵
<p>۱۲ با تعیین پایه های آوایی هر بیت زیر، مشخص کنید که وزن کدام بیت "همسان" و کدام بیت "ناهمسان" است؟</p> <p>۱-۱۲ دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند از گوشه بامی که پریدیم، پریدیم</p> <p>۲-۱۲ گشته ام در جهان و آخر کار دلبری بر گزیده ام که مپرس</p>	۱/۵
<p>۱۳ تفاوت نوع واج / و/ را در کلمات زیر توضیح دهید.</p> <p>۱-۱۳ - وارد</p> <p>۲-۱۳ - رودخانه</p>	۰/۵
<p>۱۴ تقطیع هریک از کلمات زیر با توجه به نشانه های داخل کمانک، با کدام اختیار شاعری مطابقت دارد؟</p> <p>۱-۱۴ - نهال دشمنی (U---U-)</p> <p>۲-۱۴ - آرزویی (-UU-)</p>	۰/۵

۲	<p>بیت زیر را ابتدا تقطیع هجایی کرده، سپس اختیارات شاعری زبانی به کار رفته در آن را مشخص کنید؟</p> <p>اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را</p>	۱۵
۳	<p>(ت) زیبایی شناسی - آرایه ها (۶ نمره)</p> <p>آرایه های بارز و چشمگیر هریک از ابیات و عبارات زیر را با توجه به آرایه های داخل کمانک تعیین کرده، دلیل آن را توضیح دهید. (ضمناً یک آرایه داخل کمانک اضافی است)</p> <p>(مراعات نظیر - تلمیح - تضمین - تضاد - لف و نشر)</p> <p>۱-۱۶- چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت شیوه جنات تجری تحتها الانهار داشت</p> <p>۲-۱۶- سخن در میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم زده نباشی.</p> <p>۳-۱۶- من نمازم را وقتی می خوانم/ که اذانش را باد گفته باشد/ سر گلدسته سرو/ من نمازم را پی تکبیره الاحرام علف می خوانم/ پی قد قامت موج</p> <p>۴-۱۶- چون در این میدان نداری دست و پای هم چو گوی اختیار سر به زلف هم چو چوگانش گذار</p>	۱۶
۱	<p>آرایه "لف و نشر" موجود در بیت زیر را یافته، با تعیین اجزاء، نوع آن را مشخص کنید.</p> <p>افروختن و سوختن و جامه دریدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت</p>	۱۷
۱	<p>آرایه های "تضاد" و "تناقض" را در ابیات زیر تعیین کرده، تفاوت میان آنها را توضیح دهید.</p> <p>۱-۱۸- فلک در خاک می غلتید از شرم سر افرازی اگر می دید معراج ز پا افتادن ما را</p> <p>۲-۱۸- این که گاهی می زدم بر آب و آتش خویش را روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع</p>	۱۸
۱	<p>شاعر در بیت زیر با استفاده از کدام آرایه بر موسیقی معنایی کلام افزوده است؟ چرا؟</p> <p>گفت آن یار کز او گشت سر دار بلند جرمش این بود که اسرار هویدا می کرد</p>	۱۹
۱	<p>(ث) تحلیل متن (۴ نمره)</p> <p>سروده زیر را در قلمرو ادبی بررسی کنید. (۴ مورد)</p> <p>"گریه را به مستی بهانه کردم شکوه ها ز دست زمانه کردم</p> <p>آستین چو از چشم بر گرفتم سیل خون به دامان روانه کردم</p> <p>از چه روی چون ارغنون ننالم دزد را چو محرم به خانه کردم"</p> <p>"عارف قزوینی"</p>	۲۰
صفحه ۳ از ۴		

۲	<p>متن زیر را که بر گرفته از کتاب " تاریخ بیداری ایرانیان " است، در دو سطح زبانی و فکری تحلیل کنید. (هر سطح دو مورد)</p> <p>"اگرچه ما در این تاریخ خود بیداری ایرانیان را از سال ۱۳۲۲ شروع کرده ایم، لکن اگر خیال خود را جمع کنیم و به نظر دقت و انصاف در تاریخ گذشتگان بنگریم، هر آینه به خوبی مشاهده می کنیم که در مجاری سنه ۱۳۶۵ بسیاری از امور و وقایع را که دلالت دارد بر بیداری ایرانیان و قدم گذاردن آن ها به راه تمدن و باعث و مسبب آن را جز مرحوم میرزا تقی خان امیر نظام احدی را سراغ نداریم.... کارهای امیر نظام از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه که خرج، دو کرور اضافه بر دخل بود و عمارت و مرمت خرابی های دیگر...."</p>
۱	<p>۲۲ با توجه به قلمرو فکری هر بیت، کدام می تواند متعلق به دوره بیداری باشد؟ چرا؟</p> <p>۱-۲۲- در این دم گر دمی برخون زنی تو وطن بالای این گردون زنی تو</p> <p>۲-۲۲- از خون جوانان وطن لاله دمیده از ماتم سرو قدشان سرو خمیده</p> <p>*چشم دلتان روشن به نور آگاهی*</p>
صفحه ی ۴ از ۴	

جمع بارم : ۲۰ نمره

ص ۱

- الف) تاریخ ادبیات
- ۱- به ریاست فتوحی شاه - هدف این جشن، رهایی بخشیدن شعر از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و بعد از آن بود
 - ۲- فرحی نژادی
 - ۳- سید اشرف الدین حسینی گیلانی (نسیم شمال)
 - ۴- ۴-۱ - محمد تقی چهار
 - ۴-۲ - محمد باقر میرزا حسرتی
 - ۵- ۵-۲ - گویش عباس میرزا روی آوردن به دانش و فنون نوین
 - ۶- میرزا آقا تبریزی
 - ۷- ۷-۱ - درست
 - ۸- ۸-۱ - راوی سوم شخص
 - ۹- آزادی - وطن - یاکو کدام از قانون - تعلیم و تربیت جدید - توجه به مردم - دانش ها و فنون نوین
 - ۱۰- طنز سیاسی - اجتماعی
 - ۱۱- بیان مسیحتی شعر عیوض

کُنْ	تَمَّ	سَمَّ	کَسَمَّ	تَسَمَّ	کَسَمَّ	تَسَمَّ	کَسَمَّ	تَسَمَّ
با	شَد	ن	بَا	ز	ن	بَا	ز	ن
مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل	مستعمل
فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون

۱۲-۱	دل بست ک	بَر تَر ک بچ	بَر خاست ن	شمنی نَد	۱۲-۲	کَسَبَت آم نَد	بِج هان آ	بِخ بِر کار
مستقل	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل	مستقل
فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون

«حسان»

«نحسان»

- ۱۳- ۱۳-۱ - صامت
- ۱۳-۲ - معرفت بلند
- ۱۴- ۱۴-۱ - اختیار شعری زبانی - تغییر کسب معرفت کوتاه به بلند
- ۱۴-۲ - اختیار شعری زبانی - تغییر کسب معرفت بلند به کوتاه

۱۵- ۱	گُر	اَی	اَی	کُر	ک	سَی	زَی	بَی	اَی	سَی	زَی	بَی	اَی	سَی	زَی	بَی	اَی
مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین	مفَاعِلین

اختیار شعری زبانی - حذف حمزه - حجابی یازدهم از مصراع اول
 اختیار شعری زبانی - تغییر کسب معرفت کوتاه به بلند - حجابی چهاردهم از مصراع اول - حجابی سوم و دوازدهم از مصراع دوم
 اختیار شعری زبانی - تغییر کسب معرفت بلند به کوتاه - حجابی پنجم از مصراع دوم

ت) زیبایی شناسی - آرایه

- ۱۶- ۱- ۱۶. ۱- تعیین کردن شاعر در معراج دوم از آیه قرآن استفاده کرده است.
- ۲- ۱۶. ۲- تضاد - دوست و دشمن
- ۳- ۱۶. ۳- تلمیح - شاعر به آیه قرآن «سبح لله ما فی السموات وما فی الارض الملك القدوس العزيز الحكيم» اشاره کرده است.
- ۴- ۱۶. ۴- مرطبات نظیر - با گروه کلمات میدان - گوی - چوگان هم چنین با گروه کلمات دست - یا - سر - زلف

۱۷- افروختن و روشن شدن و جابه بردن پروانه زمین، شمع زمین، گل زمین آموخت
 لفت و شتر ناریب (مشوش و به هم ریخته)

- ۱۸- ۱- ۱۸- ۱- تناقض (پارادوکس - تناقض نما) - چون ترکیب شرم سرافرازی و معراج از ما افتادن به هم گره خورده و تبدیل به یک امر شده است
- ۱۸- ۲- ۱۸- ۲- تضاد (طباق) - چون آب و آتش در این بیت روایر متضاد و جدایی از هم هستند بدون آن که تناقض هم باشند.
- ۱۹- آرایه تلمیح - چون شاعر با واژه های بار - در - اسرار و هودیا با ایماز به ماجرای حسین بن سفور حلاج، عارف معروف ایرانی در استان به درار کشیده شدن او اشاره کرده است.

نتیجه تحلیل

۶- بر روی مکرر در این شعر به شکل تصنیف سرور شده است ۲- شاعر به رعایت قافیه و ردیف به طور کامل پایبند نیست ۳- گاهی سادگی ابیات و رعایت نمی گذرد ۴- به کاربرد آرایه های ادبی مانند استعاره (دست زبانه) استخفص - اغراق (سپیل خون) - کنایه (آستین از چشم برافروختن) - تشبیه و اضافه تشبیهی (سپیل خون) و ...
 * ۴ مورد کافی است

۲۱- سطح زبانی ۱- جابه جایی اجزای جمله ۲- جمله های طولانی که پیغم متن را دشوار کرده ۳- انتخاب ۴- دوری از واژه های علمی
 نا آشنا و کم کاربرد اما با این وجود به کاربردن واژه های عربی تا حدودی متن را از سادگی دور کرده است ۵- سادگی و روانی که مشخصه نثر دوره بیداری است کمتر مشاهده می شود.
 سطح فکری ۱- بیداری مردم ۲- تمدن شدن کشور ۳- بیان اوضاع اقتصادی کشور ۴- رسیدن سیاسی مردم
 (* از هر سطح دو مورد کافی است)

۲۲- ۲- ۲۲- ۱- چون پر واضح به استبداد داخلی و مبارزه برای آزادی و مبارزه ان راه آزادی و وطن از شاخص ترین درون مایه های شعری دوره بیداری است و در این بیت دیده می شود.
 توجه به بدیهی است که برنی پرسش های توانمند یا پاسخ های دوست دگر نیرداشته باشد و نظر استادان دگر نیز همانند است.

بهروز بابک